

УДК [391:7.012]:101

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ СКЛАДОВИХ НАЦІОНАЛЬНОГО СТИЛЮ В ДИЗАЙНІ СЕРЕДОВИЩА

ТЄЛУШКІНА Ольга, ДАНЬКО Інна

Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля,
Сєвєродонецьк, Україна
izolgart@gmail.com

Розглянуто актуалізацію питань національного самоусвідомлення українців, вибору ними «культурної стратегії». В ході дослідження проаналізовано використання складових національних традицій, в основу яких покладено філософське осмислення світу, для їх інтеграції в сучасний дизайн на прикладі архітектурних об'єктів в Китаї та Україні.

Ключові слова: *філософський підхід, психологічні особливості, національний стиль, комплексне бачення проблем, поєднання традицій з сучасністю.*

ВСТУП

Ситуація, що склалася в сучасному дизайні в умовах глобалізаційних процесів початку ХХІ сторіччя спричинила відхід від самобутніх національних рис і потребує переосмислення складових національних традицій, в основу яких покладено філософське осмислення світу, для їх інтеграції в проектування сучасних архітектурно-просторових та дизайнерських об'єктів. Для створення нових форм, таких, що збалансують прогрес і традицію, архітекторам, дизайнерам необхідно володіти всебічними знаннями з історії, міфології, філософії українського етносу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

На засадах проаналізованих теоретичних праць з теми відродження української національної культури встановлено, що серед науковців, художників, дизайнерів, архітекторів більшість пошуків нових форм національного мистецтва спрямовані на відтворення вже існуючих елементів культурної спадщини в різних комбінаціях, зосередження на їх зовнішніх рисах, використання їх композиційних засобів, колориту, декору тощо. Питання філософських поглядів і психологічних особливостей українського етносу, які зумовлюють розвиток і збереження цих самих національних рис, здебільшого не підіймається. Актуальною проблемою є виявлення узагальненого образу українця і його душі як структури, що зумовила світоглядні позиції нації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Виявлено, що вплив глобалізаційних процесів початку XXI сторіччя спричинив потребу в розробці альтернативного підходу в архітектурі та дизайні. Установлено, що уніфікація та стандартизація в нових умовах соціально-економічного розвитку західного світу сформували відхід від самобутніх українських національних рис та традицій. Визначено, що розвиток інноваційних технологій та їх впровадження в різні сфери життєдіяльності людини обумовили прагнення певної частини соціуму до повернення до ціннісних орієнтирів, пов'язаних із культурною та історичною спадщиною. Це сформувало нові завдання знаходження балансу між прогресом і традицією для українських архітекторів і дизайнерів.

Тобто, виникла потреба в створенні нових форм в архітектурі і мистецтві, які відповідали би сучасним реаліям, але при цьому були пов'язані з національними традиціями. На сьогоднішній день в архітектурі і дизайні продовжується тенденція проектування або згідно суто сучасній стилістиці, або у формах, які копіюють зразки традиційної української архітектури та декоративно-прикладного мистецтва (в кращому випадку – дещо їх модифікуючи). Можна припустити, що для створення нових форм, таких, що збалансують прогрес і традицію, архітекторам, дизайнерам недостає всебічних знань з історії, міфології, філософії українського етносу.

В зазначеному контексті професійно проявили себе архітектори Китаю, звернувшись до використання історичної спадщини в процесі проектування музейних установ. Проблема глобалізаційних процесів у суспільстві стала характерною й для Китаю. Його архітектура, потрапивши у другій половині XX сторіччя під вплив західних течій, стала втрачати виразні характеристики ідентичності. Автор статті «Архітектурно-дизайнерське рішення Tree Art Museum в Пекіні: переосмислення традиційних підходів» Ван Чжаохуї виявляє традиційні прийоми і їх інтеграцію в дизайн архітектурно-просторового середовища на прикладі Tree Art Museum у Пекіні [1]. Дослідником установлено, що об'ємно-просторове рішення музею узгоджується з китайською планувальною традицією: архітектурні споруди обрамляють сад, що розміщується в центрі. Використання у ландшафтному дизайні мінімуму матеріалів — вода й каміння — є символічним втіленням дуалізму буття. Розміщення біля входу водойму пов'язано з національними традиціями фен-шуй, за якими вода біля входу накопичує життєдайну енергію і передає її відвідувачу.

У способі організації приміщення музейного простору вбачається зв'язок із китайською міфологією, де «здатність до безперешкодного переміщення просторовими зонами різного рівня є характерною ... для небожителів сянь (саме ця якість і робила їх досконалими істотами). Тому сад використовувався для створення умовної реальності, де людина немов позбавлена природних обмежень і, подібно до сянь,

може плінати у тому ж тілі шляхом споглядання з одного світу до іншого» [2].

Таким чином, використані у рішенні музею архітектурно-дизайнерські засоби, в основу яких покладені традиції китайської культури, дозволили створити місце, де успішно реалізуються не тільки першочергові функції музею, а й створено гармонійне середовище, яке дозволяє відвідувачеві спілкуватися з природою, зробити «зупинку» в стрімкому ритмі сучасного життя. При цьому музей виглядає цілком сучасно, а не як модифікований варіант традиційної китайської споруди.

Одним із прикладів переосмислення традиційного українського житла з урахуванням вимог сучасності є проект приватної садиби в Дніпропетровській області дизайнерів архітектурної майстерні «Україна Олег та Ліля» (Ukraine Oleg and Lily). Автори опрацювали глибинні шари національної культурної спадщини, адаптувавши до сьогодення народні архітектурні рішення та філософію буття.

Черпаючи натхнення з архетипу української хати, дизайнери використовують принцип організації об'ємно-просторової композиції козацького куреня, який здебільшого складався з однієї великої житлової кімнати, в якій родина проводила більшу частину свого життя в холодний період року.

В своєму проекті дизайнери організували простір кімнат згідно з цією традицією: поєднали кілька* функціональних зон в одному приміщенні. В спальні, окрім ліжка, розташовані ванна і, навіть, душова кабіна. Зона кухні органічно перетікає в зону вітальні та світлиці. До обов'язкового атрибуту української хати – печі – зроблено зручний припічок, якому чудово пасує сучасний матрац (улюблене місто дитлахів) (рис. 1).

Рис. 1. Інтер'єр спільного простору вітальні, світлиці та кухні.

Проект приватної садиби в Дніпропетровській області дизайнерів архітектурної майстерні «Україна Олег та Ліля»

Піч завжди була своєрідним центром, головним місцем, до якого все тяжіло у хаті. Вогонь, котрий горить, були символом дому, осілого житла, освоєного людиною простору на протигау хаосу за межами тину. Як джерело тепла та місце приготування їжі, піч була об'єктом шанування кожної сім'ї. З піччю пов'язані багаточисельні вірування та обряди. Отже, і в наведеному прикладі сучасного будинку піч спроектовано не тільки як функціональну річ або декоративний елемент, а як серце житла, сакральний символ рідного вогнища, який відіграє духовну, згуртовуючу роль в родині, навколо якого згруповано важливі житлові зони.

ВИСНОВКИ

АКТУАЛЬНІСТЬ аналізу розвитку самобутніх національних рис у взаємозв'язку з філософією, психологією, соціологією пов'язана з актуалізацією питань національного самоусвідомлення українців, вибором ними «культурної стратегії», вирішення яких неможливе без вивчення найкращих зразків матеріальної та духовної культури нашої країни, дослідження соціокультурної проблематики стилістичних напрямків минулого та сучасності та переосмислення їх складових, в основу яких покладено філософське осмислення світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ван Чжаохуй. Архітектурно-дизайнерське рішення Tree Art Museum в Пекіні: переосмислення традиційних підходів. URL : <https://visnik.org/pdf/v2018-03-02-chzaohui.pdf>
2. Новикова Е. В. Сакральний мир китайського сада. URL: <http://www.synologia.ru/a/>
3. Даренська В.М. Сакральність простору традиційного українського житла. URL: https://novyn.kpi.ua/2009-1/04_Darenska.pdf

TIELUSHKINA O., DANKO I.

THE RE-CONSIDERATION OF THE COMPONENTS OF THE NATIONAL STYLE IN THE ENVIRONMENT DESIGN

Actualization of questions of national self-awareness of Ukrainians, their choice of "cultural strategy" is considered. The purpose was to analyze the development of original national features in relation to the philosophy, psychology, mythology of the Ukrainian ethnic group. The study analyzed the use of components of national traditions, which are based on the philosophical understanding of the world, to integrate them into contemporary design with the example of architectural objects in China and Ukraine.

Key words: *philosophical approach, psychological features, national style, complex vision of problems, the combination of traditions with modernity.*